

Theologiae Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Providentia Divina, Prædestinatione & Reprobatione.

Item de Fide Divina, ejus veritate, obscuritate & credibilitate

Bosco, Jean a

Antverpiæ, 1686

Concl. III. Certitudo prædestiantionis sumitur ex efficacitate decreti divini,
& auxiliorum gratiæ, independenter à consensu voluntatis per scientiam
mediam præviso.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73708)

De re obijcit: prædestinatio non subest nostræ libertati, cum sit ante nostrum consensum, præcognitum ut futurum: ergo neque a-ctus bonus, qui infallibiliter sequitur ex ea. Consequentia patet: quia, si non habeo libertatem supra causam, non potero eam habere supra effectum, qui infallibiliter sequitur ex tali causa. Respondet Felix suprà: quod quamvis prædestinatio in intentione non sit in nostrâ potestate, sufficit, quod habeat connexionem cum aliquo, quod est in mea potestate; nam eo ipso, quod Deus prædestinavit me ad gloriam, liberè consequendam, reliquit in me libertatem ad consecutionem illius.

Iam dico de mediis prædestinationis; v. g. auxilio efficaci, quod, quamvis in essendo non sit in nostra potestate, est tamen quoad operandum; nam dependet à nostra voluntate, ut causa subordinata & veluti partiali, & ita mediæ voluntate divina est in nostra potestate, unde non tollit indifferentiam voluntatis, sed solum prædeterminat suspensionem illius. Huc-que Felix. Ego aliam propono difficultatem, & quero, unde prædestinatio habeat certitudinem. Responsio erit.

CONCLUSIO III.

Certitudo prædestinationis sumitur ex efficacia decreti divini, & auxiliorum gratiæ, independenter à consensu voluntatis, per Scientiam mediam prævisio.

Hanc Conclusionem docet Felix sup. de Prædest. cap. 2. diff. 4. n. 7. dicens: Certitudo prædestinationis sumitur ex efficacia divini decreti, & mediorum, quæ ordine causalitatis antecedunt nostram operationem liberam. Ita Scotus 1. dist. 40. & 41. & sumitur ex dist. 39. ubi ait, radicem futurorum contingentium esse divinum decretum. Sic ille. Vide me disp. 1. Secl. 5. Conclus. 5. ubi cum Doct. Subtili assero, Deum infallibiliter prævidere futura contingentia in suo decreto, sive in sua essentia, posito decreto suæ voluntatis circa illam. Ergo decretum est causa, eorum res aliqua infallibiliter eveniant, juxta illud Isaïæ 14. v. 27. Dominus exercituum decrevit, & quis poterit infirmare? Ac si diceret, nullus. Item Esther 13. v. 9. de Deo dicitur: Non est, qui possit tua resistere voluntati, si perseveris salvare Israel. Resistere, inquam, cum effectu, sive in sensu composito, ut dixi Conclus. præcedenti, vel, quod in idē recidit, Qui possit, potestate consequente; secus antecedente. Ergo certitudo prædestinationis oritur ex efficacia divini decreti, & non ex sola præscientia futuri eventus, quæ sequitur decretum Dei, ut patet ex alibi dictis.

Alioquin (ut notat Felix sup. n. 5.) decretum Dei non esset causa nostræ perseverantiæ.

Patet; quia si decretum Dei est causa nostræ perseverantiæ, cum tale decretum sit æternum & immutabile; ergo ex efficacia illius est certa nostra prædestinatio, & non præcisè ex præscientia. Sic ille. Hinc D. Aug. de Corrept. & grat. cap. 9. Quicumque (inquit) in Dei providentissima dispositione (quæ non est aliud formaliter, quam decretum seu volitio divina) præcisi prædestinati, vocati, justificati, glorificati sunt, non dico etiam nondum renati, sed etiam nondum nati, jam filii Dei sunt, & omnino perire non possunt. Quare, nisi propter dispositionem Dei, quæ est infallibilis, & præscientiam Dei?

Sequitur apud Augustinum: Hi verè veniunt ad Christum, quia ita veniunt, quomodo ipse dicit (Joan. 6. v. 37.) Omne, quod dat mihi Pater, ad me veniet; & eum, qui venit ad me, non ejiciam foras. Et paulo post: Hæc est, inquit, voluntas ejus, qui misit me, Patris, ut omne quod dedit mihi, non perdat ex eo. Ab illo ergo datur etiā perseverantia in bono usque in finem; neque enim datur nisi eis, qui non peribunt, quoniam qui non perseverant peribunt. Ubi S. Doctor tribuit perseverantiam seu infallibilitatem prædestinationis voluntari Patris, quā aliquos elegit in Christo ante mundi constitutionem, ut essent sancti, non quia futuri erant, ut infra latius dicam.

Nihilominus inveniuntur, qui existimant, prædestinationem esse certam certitudine præscientiæ futuri eventus; quia Deus ab æterno prævidet, quid voluntas liberè operatura erat, & quia scientia Dei falli nequit. Tribuitur (inquit Felix sup.) D. Bonavent. in 1. dist. 40. a. 2. q. 1. sed immeritò. Sic ille. Accipe verba Doct. Seraphici: Est exemplum Boetii in lib. de consol. quod aliquis aspiceret de loco eminenti circumjacentem regionem, ubi est multitudo viarum, quas omnes simul & uno aspectu videret, ambulans per locum istum, quamvis posset per diversas vias ire, non tamen posset visum ejus latere, pro eo, quod nullam viam posset ire, quam ille non videret: si ergo intelligatur unus esse visus, qui posset omnes vias prævidere, & totum posse eum, nullo modo quis eum prævidentem circumvenire posset. Et talis est aspectus divina præscientiæ; quia ab æterno cognovit, quæ cogitare poteramus vel velle, & simul cum hoc vidit, in quam partem nostra voluntas & operatio inclinatur; & quia totum posse, & velle, & agere complectitur, ideo non potest falli, & quia prædestinatio claudit præscientiam, hinc est, quod concordat cum libero arbitrio, & non potest discordare, & non potest cassari, & necessariò infert salutem, sed non necessariò efficit. Adij Boetii libros de consol. Philof. & quia verba superiora ut jacent apud S. Bonavent. non invenio, de ea, quæ ad rem facere videntur. Lib. 4. prola 6. definit Philosophiæ providentiam hoc modo: Providentia est ipsa divina ratio, in summo omnium Principe constituta, quæ cuncta disponit. De præscientia Dei inquit lib. 5. prola 4. Humana rationis motus ad divine præscientiæ simplicitatem non potest admoveri. Stat tamen eum libertate arbitrii, quia sicut scientia præsentium nihil his, quæ sunt, ita præscientia futurorum nihil his, quæ futura sunt necessitatis importat.

Lati-

Confirmatur ex ratione. Felix.

60. Qui verè veniunt ad Christum.

61. An prædestinatio sit certa certitudine præscientiæ

Bonavent. id non docet

Neque Boetius.

Hic explicat concordiam liberi arbitrii cum præscientia Dei.

Latiùs id explicat proſa 6. Scientia Dei omnem temporis ſupergreſſa motionem in ſua manet ſimplicitate præſcientia, infinitaque præteriti ac futuri ſpatia complectens, omnia, quaſi ſim gerantur, in ſua ſimplici cognitione conſiderat. Itaque ſi præſcientiam penſare velis, quæ cuncta dignoſcit; non eſſe præſcientiam quaſi futuri, ſed ſcientiam nanquam deficientis inſtantia rectius exiſtimabis: unde non providentia, ſed providentia potiùs dicitur, quòd porro à rebus inſimilis conſtituta, quaſi ab excelfo rerum cacumine cuncta proſpiciat. Quid igitur poſtulas ut neceſſaria ſiant, quæ divino lumine luſtrentur, cum ne homines quidem neceſſaria faciunt eſſe, quæ videant? num enim quæ præſentia cernis, aliquam eis neceſſitatem tuam addidiſti intuitus? Et poſtea: hæc divina præſentio naturam rerum proprietatemque non mutat: taliaque apud ſe præſentia ſpectat, qualia in tempore olim futura proveniunt.

Hæc non mutat naturam rerum.
Boetius.

62.

Nec inducit neceſſitatem ſimplicitate ſed ex ſuppoſitione tantum.
Boetius.

Vnde inſolubilitate ſit, quod Deus præſciat futurum.

Equidem præſcientia non dicit certitudinem prædeſtinationi.

63.

Conſonat S. Bonaventura docens, quod prædeſtinatione importet rationem cauſa.

Ecce Boetius non loquitur de præſcientia antecedente omne decretum Dei, aut ſcientiâ mediâ, ſed de præſcientia naturâ conſequenti, & ſolam neceſſitatem ex ſuppoſitione conſequenti inducente, unde ſubditur: Dux ſunt enim neceſſitates, ſimplex una, veluti quòd neceſſe eſt omnes homines eſſe mortales: altera conditionis ſeu ex ſuppoſitione, ut ſi aliquis ambulare ſcias, eum ambulare neceſſe eſt. Quod enim quicquid novit, id eſſe aliter ac notum eſt nequit. . . . eodem igitur modo, ſi quid providentia præſens videt, id eſſe neceſſe eſt, tametsi nullam habeat naturâ neceſſitatem. . . . Finit igitur procul dubio cuncta, quæ futura Deus eſſe præſciit, ſed eorum quadam de libero proſciſcuntur arbitrio, quæ, quamvis eveniant, exiſtendo, tamen propriam naturam non amittunt, quia priùs, quam fierent, etiam non evenire potuiſſent. Inferes, ergo mutando propoſitum, Evacuabo providentiam, cum, quæ illa præſciit, forſe mutavero. Reſpondebo: propoſitum te quidem tuum poſſe deſſerere; ſed quoniam & te id poſſe, & an facias, quove convertas, præſens providentia veritas intuetur, divinam te præſcientiam non poſſe vitare, ſicuti potentiis oculi eſſugere non poſſis intuitum, quamvis te in varias actiones libera voluntate convertas. . . . Omnia namque futura divinus præſciit intuitus, & ad præſentiam propriæ cognitionis retorquet ac revocat. . . . quam comprehendendi omnia viſendique præſentiam non ex futura rerum proveniunt rerum, ſed ex propria Deus ſimplicitate ſortitus eſt. Hæc latiùs ex Boetio, ut agnoſcas eum agere de præſcientia, quæ eſt ſuppoſitio conſequens tantum exercitium libertatis, nec poteſt dare certitudinem prædeſtinationi, cum hæc ſit ſuppoſitio naturâ prior præſcientiâ diſtincta, & concomitans exercitium libertatis.

Eodem planè ſenſu loquitur S. Bonavent. ſup. poſtquam enim concludiſſet per prædeſtinationem non inferri neceſſitatem libero arbitrio, notat ad intelligentiam objectorum: Quòd prædeſtinatio duo importat, & rationem præſcientiæ, & rationem cauſæ. Inquantum dicit rationem cauſæ, non neceſſariò ponit effectum, quia non eſt cauſa per neceſſitatem, ſed per voluntatem: & iterum non eſt tota cauſa, ſed cum alia contingente, ſcilicet cum libero arbitrio. . . . Præter rationem cauſæ importat rationem præſcientiæ; & præſcientia quidem totum

includit in cognitione, ſcilicet liberum arbitrium, & ejus cooperationem cum cauſa prima, quæ tamen quoque decretum cooperandi habet, ſuper quod cognitio eadem & veritatem & totam. Et præterea non eſt niſi veri, & etiam de vero contingente eſt inſolubilis. . . . Nullam imponit neceſſitatem conſequentis, ſed ſolùm conſequentiæ. His præterea tatis pergit: ex hoc patent tria prima objecta de neceſſitate inferendi, impoſſibilitate caſſandi, impoſſibilitate diſcordandi; hæc enim omnia dicuntur neceſſitatem conſequentiæ ſolùm, quia inſunt prædeſtinationi non per rationem cauſalitatis, ſed præcognitionem, ut eſt ſuppoſitio conſequens exercitium libertatis & ſcientia viſionis. Deinde ponit exemplum Boetii ſupra n. 61. Adde quod ead. diſtincta. 1. q. 2. in corp. ait: Cum prædeſtinatio ſignificat divinam eſſentiam, ut cauſam gratiæ & gloriæ, quantum eſt de ſe, non tantum importat ſcientiam, ſed etiam voluntatem & potentiam, ſed quoniam cauſa eſt præſentia & gloria attribuitur propriæ voluntati, ut eſt potentia, ſed ſcientia diſponenti, & potentia ex qua utitur; ideo eſt prædeſtinatio importet illa tria, tamen principaliter eſt in genere voluntatis. Et ideo ad prædeſtinatio per illa tria. Primo per illud, quod reſpicit potentiam in lib. de fide ad Petrum cap. 35. Prædeſtinatio eſt gratuitæ donationis præparatio. Secundo per illud, quod reſpicit ſcientiam in lib. de Dono perſe. c. 14. Prædeſtinatio eſt præſcientia beneficiorum Dei. Tercio per illud, quod reſpicit voluntatem & proprium, in lib. de Prædeſt. 88. Prædeſtinatio, inquit ibi; eſt propoſitum miſerendi. Sic ille.

Quæ ego: propoſitum iſtud certum eſt, & inſolubile? Nemo ambigit. Ex quo habet certitudinem & inſolubilitatem, nunquid ex præſcientia? Minime, ſed à ſeipſo; quia eſt divina eſſentia, ut cauſa gratiæ & gloriæ, ſed eſt decretum divinum dandi gratiam & gloriæ, quod eſt æternum & immutabile, ſcilicet præſcientiâ, quæ ſequitur iplum decretum, & poteſt ſine quo nequit ſciri res quæpiam ut futura, prout patet ex alibi diſtis, & S. Bonavent. in 1. diſt. 38. q. 1. a. 2. ubi ait: præſcientia Dei non eſt, quin res ſint futura. Et quamvis neceſſariò inferat ſalutem, id eſt, inſolubilitate ſalus ſit futura, haud equidem neceſſariò, ſed libere; quia, ut ait D. Bonavent. ſup. a. 2. q. 1. in corp. Prædeſtinatio non eſt cauſa ſalutis, niſi includendo merita, & ita ſalvando liberum arbitrium. Hoc & nos dicimus.

Cæteroquin, ſi Deus potiùs ſequatur determinationem voluntatis creatæ, quam eam prædeſtinationem noſtræ converſionis, & perſeverantiæ, quod mihi incredibile eſt, inquit Felix ſup. Et ſequitur, prædeſtinationem non eſſe per electionem, nem gratiæ ipſius prædeſtinantis contra D. Aug. lib. de Prædeſt. 88. c. 10. ubi explicans illud ad Rom. 4. v. 16. Idem ex fide, niſi ſecundum gratiam firma ſit promiſſio, ſic ait: Hoc non de noſtræ voluntatis poteſtate, ſed de ſua prædeſtinatione promiſit; promiſit enim, quod ipſe facturus fuerat, non quod homines &c. Vide totum locum Concl. Ergo ſecundum D. Aug. certitudo prædeſtinationis

tionis, quantum ad ejus eventum, non dependet à voluntate nostra, prævisa per scientiam mediam, ut vocant, sed à sola voluntate, seu decreto Dei.

65. Hinc Isidorus 2. Sentent. cap. 5. (ut refert Felix sup. n. 7.) Ipsa (prædestinatione) est causa, propter quam illi quædam & bene incipiunt, & bene finiunt. Et Sap. 5. v. 17. scriptum habes de prædestinatione: Ideo accipient regnum decoris, & diademata hæc de manu Domini; quoniam dexterâ suâ regas eos, & brachio sancto suo defendet illos. Ratio est (inquit Felix sup.) quia prædestinatione est causa efficiens eorum, quæ ad salutem prædestinati pertinent; nam est voluntas dandi gloriam, vel saltem gratiam: ergo non solum est causa certitudinis præscientiæ, sed causalitatis. Confirmatur; nam certitudo futurorum, quales sunt effectus prædestinationis, provenit à Decreto Dei efficaci, ut docet Scotus 1. dist. 39. & non à præscientia. Sic ille.

66. Hæc sunt verba Scoti loco cit. n. 23. Viso de contingentia rerum quantum ad existentiam, & hoc considerando respectu voluntatis divinæ; restat videre secundum principale, qualiter cum hoc sit certitudo scientiæ ejus. Hoc potest poni dupliciter, uno modo per hoc, quod intellectus divinus videt determinatam voluntatis divinæ, videlicet illud fore pro A. quia voluntas illa, illud determinat fore pro eo; scilicet enim illam voluntatem esse immutabilem, & non impedibilem. Nunquid immutabilem per præscientiam? Clarum est quod non. Tam voluntas (inquit Scotus ibidem n. 24. in fine) quam intellectus sunt immutabiles (scilicet ex se) & cum istis fiat contingentia objecti cogniti, quia voluntas hoc determinat contingenter vult. Vide quæ de his diximus Disp. 1. Sect. 5. Conclus. 5. & Sect. 6. Conclus. 2. ac alibi, non est opus hic ea repetere.

67. Hoc tantum dico, mihi incredibile esse, a quo voluntatis divinæ, qualis est prædestinatione seu decretum dandi gratiam & gloriam, tam certitudinem, seu potius certitudinem sui effectus, id est, salutis æternæ accipere à præscientia (quæ posterior est hujusmodi decreto) & non magis ab ipso decreto, quo Deus efficaciter vult prædestinato dare gloriam, ac per hoc media necessaria ad eam consequendam, quæ sunt gratiæ efficaces perseverandi usque in finem. Hanc autem efficaciam tam voluntatis Dei, quam mediorum gratiæ, independentem esse à consensu voluntatis nostræ, præviso per scientiam mediam, satis ostensum est locis præallegatis, ubi de scientia media, quam tanquam inutilem rejecimus. At enim, dicit aliquis: undè probas illam efficaciam & virtutem mediorum gratiæ, quæ Deus præparavit electis? Patet (inquit Felix sup. n. 8.) ex Aug. de Grat. & libe. arbit. c. 17. ubi distinguit auxilium efficace ab inefficaci per majorem vel minorem virtutem, quam alibi appellat victtricem delectatione. Qui (inquit) vult facere Dei mandatum, & non potest (id est, non facit, ut alibi explicavi) jam quidem habet voluntatem bonam, sed adhuc parvam & invalidam (id est, gratiam inefficacem) poterit autem (id est, faciet) cum magnam habuerit & robustam,

id est, charitatem sive gratiam efficacem.

Et lib. de Prædest. SS. cap. 5. ait: Deum discernere unum ab altero per hoc, quod aliquid donet isti, quod non donat illi. En verba S. Aug. Posset dicere homo inflatus adversus alterum, discernit me fides mea, justitia mea, & si quid aliud. Talibus occurrentibus cogitationibus bonus Doctor (intelligit Apostolus Paulum) Quid autem habes, inquit, quod non accepisti? A quo, nisi ab illo, qui te discernit ab alio, cui non donavit, quod donavi tibi? Et quod istud, nisi gratia efficace? Quia porro posset quis dicere, quod sine arbitrio voluntatis opus bonum non perficiatur, circa finem cap. inquit: Non quia credere, vel non credere, non est in arbitrio voluntatis humanæ; sed in electis præparatur voluntas à Domino, per donationem scilicet gratiæ efficaciæ, non tantum ad credendum, sed etiâ ad perseverandum, quæ reprobus negatur. Alioqui, si æqualia sint auxilia in reprobo, ac prædestinato, hic seipsum discerneret (inquit Felix sup.) à Felix. non prædestinato, quod damnat Apost. 1. Cor. 4. v. 7. Quis enim te discernit? Et Concilia Africana sæpè. Ita hic Auctor.

Ex quo deducit: quod semper est majus donum in prædestinato, quam in reprobo; sicut, inquit, verum est, operantem habere majus donum, quam non operantem; quippe habet auxilium efficace, quod non habet non operans. De auxiliis sufficientibus contingere potest, ut cum minori auxilio quis operetur, & alter cum majori non operetur; nam negari non potest, Judam majora auxilia accepisse, quam plures, qui salvati sunt. Ita Felix. At, meo judicio, salvo meliori, parum feliciter: quippe minus auxilium, cum quo quis operatur, non jam sufficiens tantum, sed efficace est; majora autem auxilia sufficientia, cum quibus aliquis non operatur, manent intra limites auxilii sufficientis, & ita minus donum sunt; atque adeo quicumque salvatus fuit, majus aliquod auxilium accepit, quam Judas, qui damnatus est.

Cæterum quod aliquod auxilium sit efficace neutiquam habet à consensu voluntatis, sed à seipso; quia videlicet ita congruit naturalibus hominis dispositionibus, ut infallibiliter sit effectus securus, si accesserit decretum divinum, id est, si detur secundum propositum Dei, ut loquitur D. Aug. Porro illam congruitatem & proportionem cognoscit Deus non per scientiam mediam, sed per scientiam simplicis intelligentiæ, ut agendo de scientia media declaratum fuit.

Et impræsentiarum nota; aliud esse, gratiam aliquam esse efficientem; & aliud gratiam aliquam esse efficacem. Primum siquidem dubio procul habet aliquo modo à consensu voluntatis, quavis principaliter à seipso: nam voluntas non datur gratiæ, ut operetur; sed è converso gratia voluntati, tanquam causæ ex se insufficienti; gratia verò est causa ex se sufficiens; sed quia non datur ut principium totale actus in omni genere; sed ut sit solum principale principium tum morale, tum physicum adjuvans, & elevans liberum arbitrium ad seum cooperandum; hinc, ut patet, requirit aliud comprincipium, scilicet liberum arbitrium; quod, cum nihil supernaturalis boni possit per se solum agere, potest tamen

68.

Per quid Deus discernat unum ab altero, ex S. Aug.

69.

In prædestinato semper est majus donum quam in reprobo.

70.

Quod auxilium aliquod sit efficace, non habet à consensu voluntatis. A quo habeat.

71.

Aliud est gratiam esse efficientem, & aliud esse efficacem.

Gratia non datur ut principium totale.

ipsum tale bonum impedire, & divinæ gratiæ resistere; quod non provenit ex impotentia divinæ gratiæ, sed ex suavitatē & sapientia divinæ providentiæ, quæ ita movet suam creaturam, ut eam motum suum agere sinat. Huc facit illud S. Aug. l. 2. de actis cum Felice Manich. c. 4. Cum ergo dicit (Dominus) aut hoc facite aut illud facite, potestatem indicat non naturam. Nemo enim nisi Deus facere arborem potest: sed habet unusquisque in voluntate, aut eligere quæ bona sunt, & esse arbor bona, aut eligere quæ mala sunt, & esse arbor mala. Vide scilicet. 5. n. 55. Ex quo non sequitur, quod gratia accipiat suam efficaciam, aut etiam adualem efficientiam à libero arbitrio; quia hoc nihil confert illi, sed e contra, ut dixi: solum sequitur, gratiam non posse suum effectum producere sine libero arbitrio; quia hæc est natura talis principii, & talis actionis, scilicet liberæ & vitalis.

72.
Gratia non
pendet à
libero arbitrio.

Actio communis gratiæ & voluntatis pendet à voluntate. S. Aug.

Unde nec propriè dicitur, gratiam pendere à libero arbitrio in sua efficacitate, vel efficietia; quia dependentia dicit causalitatem vel subordinationem inferioris ad superius; sed propriè dicitur, gratiam requirere concomitantia liberi arbitrii, ut operetur. Sicut Deus non dependet à causa secunda, quæ vis ad effectum communem utriusque requiritur ejus cooperatione. Interim actio communis Dei, & creaturæ dependet etiam à creatura; pari quoque ratione actio communis gratiæ & liberi arbitrii dependet à libero arbitrio, ut graphicè depinxit S. Aug. de Grat. & libe. arbit. c. 5. hisce verbis. Cum ergo haberet (Paulus) hoc meritum, malum, reddidit ei bonum pro malo; ideoque (alias, in eo quod) secutus adjunxit: Sed gratia Dei sum quod sum. Atque ut ostenderet & liberum arbitrium, ræce addidit: Et gratia ejus in me vacua non fuit, sed plus omnibus illis laboravi. Hoc enim liberum arbitrium &c. Vide integrum locum Cor. clus. præced.

73.
Gratia ex se ipsa est
efficax. Probat
ex Script.
Felix.

Ubi clarè ostendit, gratiam ex se ipsa esse efficacem; ut autem efficiat requirere consortium voluntatis. Unde dicit Dominus Ezech. 36. v. 27. Et spiritus meus ponam in medio vestri, & faciam ut in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiat, & operemini. Notetur (inquit Felix sup. n. 9.) ly Faciam, quod est à Deo tantum. Notetur etiam, dico ego, ly Ambuletis, custodiat, & operemini, quod est à libero arbitrio, non solo, sed cum gratia Dei.

74.
Probatio
ab inconve
nienti.

Igitur auxilium gratiæ ex se efficax est. Alioquin sequeretur (inquit Felix sup.) Deum non posse facere, quod velit: nam, datâ quæcumque gratiâ à Deo, posset voluntas non operari illud, ad quod gratia datur, & ita Deus non faceret quod veller; sed, datâ gratiâ, expectaret utrum voluntas velit vel nolit, quod est contra illud Prov. 21. v. 1. Cor Regis in manu Domini, quocumque voluerit, inclinabit illud. Sic ille. Respondent Adversarii, posse Deum multis auxiliis efficere, ut voluntas faciat, quod ipse vult.

75.
Impugna
tur.

Sed contra: ergo jam datur auxilium à se efficacem, id est, quod præbet vires efficacissimas voluntati, ut loquitur Aug. de Grat. & libe. arbit. c. 16. Nam & proprietas vocis hoc requirit. Dicitur siquidem medicamentum efficax non ex eo solum, quod actu medeatur, sed potius ex eo, quod

singularem vim habeat ad medendum: ergo si militer gratia efficacem erit, quæ per modum principii, aut quasi, habet peculiarem vim & efficaciam ad inducendam, seu persuadendam voluntatem humanam, ut consentiat. Atque adeo gratia, quæ dividitur in sufficientem, & efficacem, non est gratia cooperans, quæ est gratia per modum concursus, qualis non est gratia sufficientes, sed gratia operans sive præveniens, quæ tunc est, si dicitur, quando tales vires præbet voluntati, ut infallibiliter consentiat per gratiâ cooperantem, sufficiens autem, quando tales vires præbet voluntati, quibus tamen posset consentire, haud equidem consentit per gratiâ cooperantem. Unde gratia cooperans non est gratia efficacem, sed potius efficiens. Ita Aliqui explicant hanc controversiam.

Felix sup. putat, quod in sententia Adversariorum, quæ docet, auxilia non esse ex se efficacem, sed à consensu voluntatis creatæ; existimam, inquam, quod homo prædestinatus seipsum discernat, contra illud Apost. 1. Cor. 4. v. 7. Quis enim te discernit? Quid autem habes, quod non accepisti? Respondent Adversarii: quod homo non te discernit; nam, inquit, non agit naturali virtute, sed elevatâ per gratiam; & sic discretio operantis, à non operante à gratia fit.

Sed contra (inquit Felix sup.) quia licet, qui operatur, utatur auxilio; tamen supposito, quod uterque habeat æquale auxilium, in operante erit ille, loquens gloriandi, & dicere poterit ego me discerni, quod est contra Paulum. Respondent Adversarii: quod homo non discernit se adæquate, sed inadæquate, juxta istud: Non ego, sed gratia Dei mecum, quod non est inconveniens.

Contra (inquit præfatus Auctor) saltem Deus solus non discernit, quod videtur esse contra illud D. Aug. de Grat. & libe. arbit. c. 5. Vt autem de celo vocaretur (Paulus) & tam magnâ & efficacissimâ vocatione converteretur, gratia Dei erat sola. Et quomodo sola; si conversio ejus fuit ita dependentia à consensu voluntatis Pauli, per scientiam mediam prævisor? Secundò, profectus idem Auctor, quia semper discretio refunditur in voluntatem. Patet: quia auxilium, quod de se non est efficax, est indifferens; ergo quod concurrat, non est tribuendum auxilio, sed voluntati totaliter, Paulus solum vult, quod voluntas sine auxilio non operabitur; non verò quod voluntas efficiat auxilium efficacem. Ita Felix.

Consensu, quia voluntas ab auxilio accipiat vim agendi supernaturaliter? Scio, quod æque, quoniam non ignoras can. 24. Concil. Arelat. explicantem illud Joan. 15. v. 5. Ego sum vitis & vos palmites, hisce verbis: Ita sunt in vite palmites, ut vitis nihil conferant, sed inde accipiant unde vivant. Sic quippe vitis est in palmitibus, ut vitæ alimentum subministret eis, non sumat ab eis. Ergo (inquit Felix sup. n. 10.) voluntas non tribuit auxilio efficaciam supernaturalem; sed tota efficacitas est ab auxilio, & nihil recipit à nobis. Respondent Adversarii: voluntatem non dare auxilio efficaciam, ut causam influentem per se in illud; sed solum esse conditionem, sine qua non esset efficax.

Sed contra (inquit Francisc. sup.) quia voluntas nostra, adhuc ut conditio, non dat prædestinationi certitudinem; ergo neque auxilio efficaci. Antecedens patet; Consequentia probatur: quia, cum auxilia sint media, quibus prædestinatio comparatur, debent eodem modo habere efficaciam, ac prædestinatio ipsa; præsertim, quia sicut Deus prædestinavit ante visionem infallibiliter consequendam ad gratiam & auxilia. Rursus: quia aut hæc conditio ponitur ex parte effectus, aut ex parte causæ, quæ sit quæ applicatio auxilii ad operandum. Si ex parte effectus: ergo tota efficacia auxilii est per modum actus primi ante istam conditionem; & ita à solo Deo. Si ex parte causæ, aut voluntas applicat auxilium per vim propriam, quod nequit dici; aut per vires acceptas ab auxilio, & ita non erit conditio prævia, ut auxilium sit efficax, cum applicatio sit actus ipsius auxilii. Hæcenus Felix.

Si dixeris: cooperationem concomitantem voluntatis esse conditionem ad efficaciam auxilii, nam non datur auxilium efficax in actu primo. Contra primum (inquit idem Auctor) nam ut sic non est auxilium efficax sed effectio, de qua neque Scriptura, neque Aug. neque Latini Auctores loquuntur, dum agunt de auxilio efficaci, sed de virtute effectiva in actu primo. Secundum: quia ita non tribuitur auxilium major infallibiliter in agendo, quam quæ tribuitur à providentia humana humanis mediis, nempe concursus simultaneus, qui quando est, necesse est esse ergo auxilium Dei efficax habet certitudinem in actu primo. Ita Felix.

Et mox subiungit: Denique probatur: nam si efficacia est à nobis: ergo præcipuum, quod est in justificatione, nobis tribuendum est, cum Deo solum auxilium sufficiens tribuatur, & efficax sit præcipuum, quod est contra Araus. 2. cap. 23. *Suam voluntatem homines faciunt, non Dei, quando id faciunt, quod Deo displicet; quando autem ita (alii legunt, id) faciunt quod volunt, ut divina serviant voluntati, quamvis volentes agant, quod agunt; illorum tamen voluntas est, à quo præparatur & obicitur, quod volunt.* Alii legunt: *Illius tamen voluntas est, à quo & præparatur, & jubetur, quod volunt.* Quæ lectio magis deservit nostro proposito, & videtur magis congrua. Ibi autem tribuitur voluntati divina, quod præcipuum est in justificatione & bonis salutaribus.

Planè, inquit, sed hoc idèd, quia Deus, præter auxilium sufficiens, dat consilia, præcepta, inspirationes &c. Contra (inquit Francisc. sup.) quia omnia ista non excedunt limites auxilii sufficientis. Deinde: quia motus appetitus sensitivi, & ipse appetitus sunt à Deo, qui ineliniunt ad malum; & tamen non dicitur Deus præcipua causa, nec causa peccati; ergo neque præcipua causa justificationis, si ejus auxilium non est à se efficax. Sic ille.

Sed, dicit aliquis, disparitas est; quod illa consilia, inspirationes, præcepta &c. dantur à Deo ex proposito vel intentione convertendi,

seu salvandi hominem. Nunquid etiam dat motus appetitus sensitivi, & ipsum appetitum, ex proposito vel intentione peccati aut damnationis? Manifestum est, quod non, ut patet ex infra dicendis de reprobatione. Igitur hoc argumentum Felicis à simili, non convincit intentum. Et sanè, si auxilium ex se est efficax, videtur quod voluntas non poterit ei resistere, quod est contra Trident. sess. 6. can. 4. *Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium, à Deo motum & excitatum, nihil cooperari assentiendo Deo excitanti atque vocanti, quo ad obtinendam justificationis gratiam se disponat ac præparet, neque posse dissentire si velit &c. anathema sit.*

Respondet Felix sup. n. 11. Tridentinum solum velle, auxilium efficax non tollere libertatem; nam optimè stat, auxilium esse ex se efficax, & non tollere libertatem. Eodem modo respondetur ad Concil. Senonense Decret. 15. contra Lutheranos: *Fidei auxilium non est tale, cui resisti non possit, quamvis fuerit Concilium Provinciale, nec à Papa approbatum.* Sic ille. Quomodo autem stet libertas cum auxilio ex se efficaci, ostendimus Conclus. 2. Tantum hic addo, quod lego apud D. Aug. lib. 2. contra Litteras Petilianas c. 84. *Si tibi (inquit Aug.) proponam questionem, quomodo Deus Pater attrahat ad Filium homines, quos in libero dimittit arbitrio, fortassis eam difficile soluturus es. Quomodo enim attrahit, si dimittit, ut quis quod voluerit eligat? Et tamen utrumque verum est, sed intellectu hoc penetrare pauci valent.*

An ex illis paucis sint, qui invenerunt scientiam mediam, valde dubito. Ego ingenuè fateor, me ex istis non esse. Sed neque Augustinus usquam satis expressè declaravit hanc efficacitatem divinæ vocationis, ut infallibiliter hominem trahat ad liberè consentiendum; quia res est difficillima, & ab humanis sensibus remotissima, à quibus tamen intellectus noster pro hoc statu viæ dependet. Et forsitan ob hanc causam appellavit Aug. hanc vocationem Secretam, dicens lib. de Prædest. SS. cap. 8. *Multos venire videmus ad Filium, quia multos credere videmus in Christum; sed ubi & quomodo à Patre audierint hoc, & didicerint, non videmus.* Nimirum gratia ista secreta est, gratiam verò esse quis ambigat? Hercule & modus quo tribuitur latens est; & ratio, quæ distribuitur, & quibusdam datur, & non aliis, paucis, & non multis, profunda est, & soli Deo cognita.

At urgent Adversarii: eodem auxilio, quo unus convertitur, alter non convertitur: ergo non est à se efficax. Antecedens probatur ex Matth. 11. v. 21. *Vae tibi Corozaim, vae tibi Bethsaida, quia si in Tyro & Sidone facta essent virtutes, quæ facta sunt in vobis, olim in cilicio & cinere poenitentiam egissent.* Ergo eisdem miraculis & prædicatione, quibus Judæi noluerunt poenitentiam agere, Tyrii & Sidonii poenitentiam egissent. Respondet Felix sup. cum Aug. de Dono persever. c. 9. & 14. & Ambr. in Lucam cap. 5. quod Antecedens est verum de auxiliis sufficientibus, quæ æqualia fuerunt in Ju-

88
An voluntas possit resistere auxilio efficaci.
Concil. Trident.

85.
Auxilium efficax non tollit libertatem.

Testimoniū D. Aug.

86.

Gratia efficax secreta est.
S. Aug.

87.
Arguitur, gratia non esse ex se efficacem.

Responsio Felicis.

dæis & in Tyriis; sed Tyriis data fuissent auxilia efficacia, quæ non data fuerant Judæis. Sic ille.

88. *Argumentū contrā.* Inferat aliquis: ergo injustè inerepantur Judæi; siquidem non erat in potestate eorum habere auxilium efficax; & si haberent, etiam egissent penitentiam, sicut Tyrii. Respondet Felix supra neg. Consequentiam: nam (inquit) Judæi magis resistebant auxiliis sufficientibus, & ponebant impedimenta gratiæ, utpote qui propriâ malitiâ obdurati erant, quæ impedimenta, & obduratio non fuisset in Tyriis. Ita hic Auctor. Ubi videtur supponere essentialē distinctionem inter auxilium sufficientē, & auxilium efficax; eū tamen communior sententia ea distinguit solo connotato, scilicet certi temporis, loci, dispositionis naturalis &c. ita ut idem auxilium entitativè nunc possit esse solum sufficientē, alio tempore efficax, respectu unius hominis efficax, respectu alterius hominis tantum sufficientē. Sed nunquid, quia hæc sententia communior, idē verior? Judicent alii doctiores, ad meum propositum non spectat: nam semper verum est, efficacitatem auxilii non dependere à consensu voluntatis creatæ.

89. *Objeçtio.* Dices: per auxilium sufficientē constituitur voluntas in potentia proxima ad operandum; ergo quod exeat in actum secundum, & fiat efficax, sit à voluntate: nam, si operatur, erit efficax; & si non operatur, erit tantum sufficientē. Respondet Felix sup. quod efficacia auxilii non consistit in reductione ad actum secundum; quia hæc est effectus efficacis; sed consistit in hoc, quod auxilium per modum actus primi sit talis virtutis, ut infallibiliter inferat operationem: unde ex operatione à posteriori colligitur auxilium esse efficax; non verò est efficax ab operatione. Sic ille, conformiter ad ea, quæ sup. ex eo retulimus.

90. *An solutio sit conformis D. Aug.* Nunquid etiam conformiter ad mentem S. Augustini? Intendite. Cateri (id est, non prædestinati) ubi (interrogat S. Doctor) nisi in massa perditionis iusto divino iudicio relinquuntur? Vbi Tyrii relictī sunt & Sidonii, qui etiam credere poterunt (id est, credidissent) si mira illa Christi signa vidissent. Sed quoniam, ut crederent (non ait, ut possent credere) non erat eis datum, etiam unde crederent est negatum. Ex quo apparet habere quosdam in ipso ingenio divinum naturaliter munus intelligentiæ, quo moveantur ad fidem, si congrua suis mentibus vel audiant verba, vel signa conspiciant; & tamen, si Dei altiore iudicio à perditionis massa non sunt gratia prædestinatione discreti, nec ipsa eis adhibentur vel dicta divina vel facta, per quæ possent credere (id est, crederent) si audirent utique talia, vel viderent.

91. *Cur Iudæi non potuerint credere in Christū.* In eadem perditionis massa relictī sunt etiam Iudæi, qui non potuerunt (hoc est, noluerunt) credere factis in conspectu suo tam magnis clarisque virtutibus. Cur enim non poterant credere, non tacuit Evangelium (Joan. 12. v. 37. & seqq.) dicens: Cum autem tanta signa fecisset coram eis, non crediderunt (tamen potuissent credere, si voluissent)

in eum, ut sermo Isaia Propheta impleatur, quem dixit: Domine quis credidit, auditui nostri, & brachium Domini cui revelatum est? Propterea non poterant credere (id est, nolabant credere) quia iterum dixit Isaia: Excacavit oculos eorum, & induravit cor eorum, &c. Non erant ergo (inquit Aug.) sic excacati oculi, nec sic induratum cor Tyriorum & Sidoniorum, quoniam credidissent (non tantum potuissent credere) si qualia viderunt isti, signa vidissent.

Et post pauca: Hæc (inquit) prædestinatio, quæ satis apertè etiam verbis Evangelicis explicatur, non prohibuit Dominum, & propter incipientem dicere, quod paulo ante commemoravi: Crediti in Deum, & in me credite (Joan. 14. v. 1.) & propter perseverandum: Oportet semper orare, & non deficere (Luc. 18. v. 1.) Audiant enim hæc, & faciunt, quibus datum est; non autem faciunt (quævis possunt facere) sive audiant, sive non audiant, quibus non datum est. Huc ille S. Aug. de Dono persever. c. 14. Ubi totam efficaciam gratiæ videtur ultimè retinere in decretum prædestinationis, sive in voluntatem, quæ voluit Deus ab æterno, ut talis converteretur ad prædicationem fidei, non autem aliter.

Si verò à me quæritur: an ergo dici nequeat, quod voluntas aliquid ex se operetur, quando consentit gratiæ excitanti? Dico cum Felice sup. n. 12. quod si ly. Ex se idem sit, quod à principio intrinseco liberè se determinante, verum est, ex se operari: si autem ly. Ex se idem est, ac operari non ab alio priori agente, est falsum: nam Patres & Concilia, imò & Paulus 1. Cor. 15. dicunt Deum esse primum agentem: Abundantiis illis omnibus laboravi, non ego autem, sed gratia Dei mecum. v. 10. Rogas iterum: quomodo fiet, determinari ab alio, cum indifferentiā & libertate? Respondet præfatus Auctor, quod determinatio Dei non opponitur indifferentiæ; sed potius illam astringit; nam sola opponitur fallibilitati, & indeterminatiōni, inefficaciæ; & ita non tollit libertatem: nam Deus determinat fortiter, id est, infallibiliter, & suaviter, ita ut voluntas liberè operetur, illam tollit indeterminatiōnem. Sic ille.

Sed hoc est, quod quæritur: quomodo possit tollere indeterminatiōnem, manente libertate, cum illa determinatio non sit in potestate liberi arbitrii. Quæritur, inquam, quomodo determinet voluntatem ad unam partem, si eam dimittit, ut quod voluerit eligat. Res sanctæ difficillima, quam pauci, ut sup. dixi ex D. Aug. suo intellectu penetrare valent. An inter istos paucos computandus sit noster Felix, relinquendo aliis iudicare ex iis, quæ jam ex ipso relata sunt. Quæro ego: utrum prædestinatio hominum facta fuerit ad restaurandam ruinam Angelorum? Responsio erit